

Alþingi

Erindi nr. P/113/761

komudagur 1/13 1991

SAMBAND ÍSLENSKRA TRYGGINGAFÉLAGA

ASSOCIATION OF ICELANDIC INSURANCE COMPANIES

SUÐURLANDSBRAUT 6

REYKJAVÍK

TEL. ~~89812~~ 681612

S/71

27. febrúar 1991.

Fjárhags- og viðskiptanefnd n.d. Alþingis,
hr. Þorsteinn Magnússon, nefndarritari,
Alþingi v. Austurvöll,
150 Reykjavík.

Efni: Umsögn varðandi lagafrumvörp um fjárfestingu erlendra
aðila í atvinnurekstri, 320. og 321. mál.

Með bréfi formanns fjárhags- og viðskiptanefndar neðri deildar Alþingis, dags. 15. febrúar s.l., var óskað umsagnar Sambands íslenskra tryggingafélaga á frumvarpi til laga um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri, 320. mál, og frumvarp til laga um breytingu á lagaákvæðum, er varða fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri o.fl., 321. mál. Stjórn Sambands íslenskra tryggingafélaga leyfir sér að vika að eftirfarandi atriðum vegna þessara þingmála:

1. Nefnd sú, sem skipuð var af forsætisráðherra og samið hefur þau frumvörp, er hér eru til umfjöllunar, sendi Sambandi íslenskra tryggingafélaga til umsagnar drög að þessum frumvörpum s.l. sumar. Af hálfu S.I.T. var samin ítarleg umsögn, þar sem m.a. kom fram almenn afstaða stjórnar S.I.T. til málefnsins, en einnig var þar að finna nokkrar beinar tillögur um breytingar á einstökum ákvæðum frumvarpsdraganna. Þar sem ekki er til þess vitað, að fjárhags- og viðskiptanefnd n.d. Alþingis hafi fengið nefnda umsögn S.I.T., sem dagsett er 22. ágúst 1990, í hendur, þykir rétt að senda hana ásamt bréfi þessu. Auk þeirra sjónarmiða, sem tilfærð eru í bréfi þessu hér á eftir, ber því að líta á umsögn S.I.T. frá s.l. sumri sem hluta af umsögn stjórnar S.I.T. um þessi þingmál eins og við getur átt.

2. Í frumvarpsdrögum þeim, sem S.I.T. fékk til umsagnar s.l. sumar, voru reglur um gagnkvæmni (þ.e. að íslenskir aðilar skuli njóta sambærilegra réttinda í heimaríki þess erlenda aðila, er hér hyggist fjárfesta) bæði óljósar og ófullnægjandi, nema að því er laut að viðskiptabönkum í hlutafélagsformi. Þar skyldu heimildir erlendra aðila til að kaupa hlut í íslenskum banka skýlaust háðar því, að íslenskir aðilar nytu ekki lakari réttar í heimaríki viðkomandi aðila. Samband íslenskra tryggingafélaga kom með ábendingar um að afdráttarlaugar kröfur um gagnkvæmni skyldu ekki bundnar við bankana eina, heldur skyldi það verða hin almenna regla varðandi fjárfestingar erlendra aðila í íslenskum atvinnufyrirtækjum. Jafnframt gerði S.I.T. tillögur um breytingar á ýmsum greinum frumvarpsdraganna vegna þessa atriðis, og voru þær tillögur teknar til greina af nefnd þeirri, sem undirbjó þessi lagafrumvörp. Því er þetta rifjað upp hér, þar sem þessi efnisbreyting virðist hafa farið fyrir brjóstið á einhverjum þingmönnum, ef marka má ummæli í þingsöllum. Stjórn Sambands íslenskra tryggingafélaga vill því enn itreka þá skoðun sína, að rétt sé og nauðsynlegt, að í löggjöf af þessu tagi sé að finna afdráttarlaust ákvæði þess efnis, að heimildir erlendra aðila til fjárfestingar í atvinnurekstri hér á landi sé m.a. háð því, að íslenskir aðilar njóti ekki lakari réttar í heimaríki hlutadeigandi aðila. Er gagnkvæmni af þessu tagi einmitt eitt af grundvallaratriðum í allri stefnumörkun og reglusmið, sem á síðustu misserum hefur séð dagsins ljós innan Evrópubandalagsins, og í viðræðum EB við ríki utan þess.
3. Stjórn Sambands íslenskra tryggingafélaga hefur í fyrri umsögn tekið undir, að lagafrumvarpsdrögin, þ.e. undanfari þessara frumvarpa, afmarki allvel gildandi rétt á þessu sviði og auðveldi yfirsýn yfir hann. Einnig hafi drögin verið til þess fallin að samræma reglur milli atvinnugreina, og koma þannig í veg fyrir óeðlilega mismunum á rekstrarskilyrðum atvinnuveganna, þótt sjávarútvegurinn ætti enn að njóta nokkurrar sérstöðu áfram. Hins vegar bregður nú svo við, að í þessum lagafrumvörpum er vikið frá áður mörkuðum meginreglum og aukið á mismuninn milli atvinnugreina.

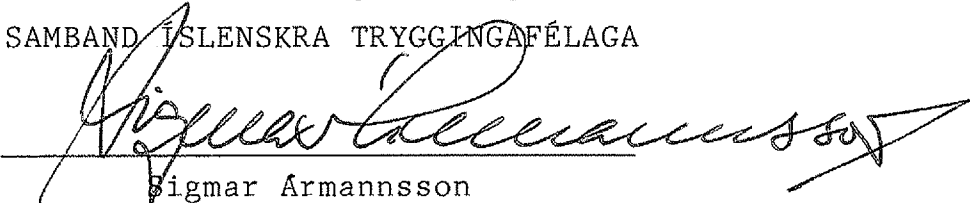
Í 4. tölulið 4. gr. frumvarps til laga um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri er tekið upp nýtt ákvæði, sem hljóðar svo: "Samanlagður eignarhluti erlendra aðila í íslensku atvinnufyrirtæki, sem stundar flugrekstur hér á landi, má á hverjum tíma ekki vera meiri en 49%." Í fyrri frumvarpsdrögum voru engar takmarkanir í þessum efnum að finna. Leggur stjórn S.I.T. til að þetta ákvæði verði fellt niður, enda eru engin efnisleg rök sem mæla með því að eignarhald erlendra aðila í flugrekstri skuli takmarkaður umfram það, sem gilda á um flutningafyrirtæki eða almennt um atvinnurekstur.

Í 5. tölulíð 4. gr. frumvarps til laga um fjárfestingar erlendra aðila í atvinnurekstri segir: "Erlendir aðilar mega eiga 25% hlutafjár í íslenskum viðskiptabanka, sem rekinn er af hlutafélagi. Frá 1. janúar 1992 er erlendum hlutafélagsbönkum, sem skráðir eru erlendis og eiga þar varnarþing, heimilt að starfrækja rekstur útibúa hér á landi að fengnu leyfi viðskiptaráðherra". Hér hefur heldur orðið breyting á frá upphaflegum frumvarpsdrögum. Samkvæmt þeim var við það miðað, að hlutafjáreign erlendra aðila í íslenskum viðskiptabanka, sem rekinn væri af hlutafélagi, mætti ekki vera meiri en 25% hlutafjár. Frá 1. janúar 1992 skyldi þetta mark hækka í 50% og frá 1. janúar 1995 mættu erlendir aðilar kaupa hlut í íslenskum hlutafélagsbönkum án takmarkana. Stjórn S.I.T. leggur til, að ákvæðum um þessar miklu takmarkanir, sem í frumvarpinu er að finna á heimildum erlendra aðila til að fjárfesta í íslenskum bönkum, verði breytt. Ekki verður séð, að nauðsyn beri til að taka upp strangar hömlur í þessum efnum varðandi hlutafélagsbanka, sem ganga stórum lengra en almennar reglur, sem gilda eiga um fyrirtæki á sviði fjármagnsþjónustu í viðasta skilningi þess orðs, t.d. verðbréfa-fyrirtæki, váttryggingarfélag o.s.frv. Því er lagt til, að um erlent eignarhald í íslenskum hlutafélagsbönkum skuli gilda sömu reglur og almennt um önnur fyrirtæki. Finnist þingmönnum slík tilhögun of seig undir tönn, má á það fallast, að eignarhaldsheimildirnar verði rýmkaðar í áföngum á svipaðan hátt og ráð var fyrir gert í upphaflegum frumvarpsdrögum.

Stjórn Sambands íslenskra tryggingafélaga leyfir sér að endingu að þakka fjárhags- og viðskiptanefnd n.d. Alþingis að henni skuli hafa verið gefinn kostur á því að tjá sig um þingmál þessi.

Með vinsemd og virðingu,

SAMBAND ÍSLENSKRA TRYGGINGAFÉLAGA

Sigmar Ármannsson

SAMBAND ÍSLENSKRA TRYGGINGAFÉLAGA

ASSOCIATION OF ICELANDIC INSURANCE COMPANIES

SUÐURLANDSBRAUT 6

REYKJAVÍK

TEL. ~~81612~~ 681612

S/249

22. ágúst 1990.

Forsætisráðuneytið,
b.t. hr. Jóns Sveinssonar, aðstoðarmanns forsætisráðherra,
Stjórnarráðshúsinu,
150 Reykjavík.

Efni: Um lagafrumvarpsdrög varðandi fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri á Íslandi og lagafrumvarpsdrög varðandi breytingar á ýmsum lögum, er snerta fjárfestingu erlendra aðila hérlandis.

Með bréfi forsætisráðuneytisins til Sambands íslenskra tryggingafélaga, dags. 2. júlí s.l., er óskað umsagnar eða athugasemda við tvenn lagafrumvarpsdrög, þ.e. annars vegar drög að almennu frumvarpi til laga um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri á Íslandi og hins vegar drög að lagafrumvarpi til breytinga á ýmsum lögum, er snúa að fjárfestingu erlendra aðila í atvinnustarfsemi hér á landi, þ.m.t. í váttryggingarstarfsemi. Stjórn Sambands íslenskra tryggingafélaga þakkar, að S.Í.T. skuli gefinn kostur á því að tjá sig um málefni þetta, og leyfir sér að hreyfa eftirfarandi atriðum:

1. Heimildir um fjárfestingu erlendra aðila hér á landi hljóta fyrst og fremst að mótast af pólitískum ákvörðunum stjórnvalda á hverjum tíma. Oumdeilt hlýtur þó að vera, að nauðsyn beri til að endurskoða gildandi reglur í þessum efnum og rýmka þær, ekki síst í ljósi þeirrar efnahagslegu þróunar, sem að undanfögnu hefur orðið meðal ríkja Evrópubandalagsins og þeirra viðræðna, sem staðið hafa yfir milli EFTA og EB um stofnun sameiginlegs markaðssvæðis aðildarríkja samtakanna. Þá er því við að bæta, að ákvæði íslenskra laga um heimildir erlendra aðila til að fjárfesta hérlandis eru í fyrsta lagi mjög dreifð og í annan stað afar mismunandi og ósamkvæm að efni. Er því löngu tímabært að ganga þannig frá löggjöfinni, að hún veiti auðveldu yfirsýn yfir gildandi rétt á þessu sviði og að heimildir, eða eftir atvikum takmarkanir, erlendra aðila til þátttöku í einstökum atvinnugreinum, séu samræmdar milli atvinnugreina eins

og kostur er, og þannig komið í veg fyrir óeðlilega mismunun á rekstrarskilyrðum atvinnugreina. Ekki verður betur séð en að þau lagafrumvarpsdrög, sem hér eru til umfjöllunar, séu til þess fallin að afmarka allvel og rýmka nokkuð gildandi rétt, yrðu þau að lögum, þótt sjálfsagt þyki ýmsum ástæða til að ganga lengra í þessum efnum heldur en frumvarpsdrögin gera. Miðað við ofanritað lýsir því stjórn Sambands íslenskra tryggingafélaga stuðningi við meginefni frumvarpsdraganna.

2. Í lögum nr. 50/1978 um váttryggingarstarfsemi er ráð fyrir því gert, að erlend váttryggingarfélög geti fengið starfsleyfi hér á landi. Telja verður að heimildir ráðherra til að veita erlendum aðilum leyfi til váttryggingarstarfsemi séu afar rúmar, og hafi hann í raun næsta frjálsar hendur í þeim efnum, ef frá eru talin nokkur formaskilyrði laganna, s.s. um skráningu félagsins, fasta atvinnustöð þess og varnarþing hér á landi. Í þeim lagafrumvarpsdrögum, sem hér eru til umfjöllunar, er lögð til sú breyting á lögum nr. 50/1978 um váttryggingarstarfsemi, að til viðbótar þeim kröfum, sem í þeim lögum er nú að finna, skuli ennfremur fullnægt þeim skilyrðum, sem sett kunna að verða í almennum lögum um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri hér á landi. Hið sama skuli og gilda, ef um er að ræða íslenskt félag, sem erlendur aðili á hlut í, þ.e. að leyfisveiting í því tilfelli skuli einnig háð því, að fullnægt sé skilyrðum laga um fjárfestingu erlendra aðila á Íslandi. Yfirlýst markmið lagafrumvarpsdraganna, sem hér eru til umfjöllunar, er m.a. að rýmka heimildir erlendra aðila til þátttöku í íslenskum atvinnurekstri. Þessar breytingartillögur á lögum nr. 50/1978 um váttryggingarstarfsemi geta í raun vart talist rýmkun frá gildandi rétti, þar sem heimildir erlendra aðila til að hasla sér völl í þessari atvinnugrein er skv. laganna hljóðan allopin nú, eins og áður hefur verið dregið á. Á hinn bóginn eru breytingar af þessu tagi til þess fallnar að samræma skilyrði gagnvart erlendum aðilum í váttryggingarrekstri við það sem tíðkast á um fjárfestingu erlendra aðila í öðrum atvinnurekstri hér á landi. Ákvæði þessi stuðla því að frekari jafnræði milli atvinnugreina, og lýsir stjórn Sambands íslenskra tryggingafélaga sig samþykka því, að þessar breytingar verði gerðar á lögum nr. 50/1978 um váttryggingarstarfsemi samhliða gildistöku almennrar löggjafar um fjárfestingar erlendra aðila í atvinnurekstri á Íslandi.

3. Meðal atriða, sem líta verður til, þegar ræddar eru heimildir erlendra aðila til að fjárfesta í atvinnurekstri hér á landi, er gagnkvæmni, þ.e.a.s. að íslenskir aðilar njóti sambærilegra réttinda í heimaríki þess erlenda aðila, er hér hyggst fjárfesta. Í 9. tölulíð 4. gr. frumvarpsdraganna um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri á Íslandi segir, að viðskiptaráðherra geti bannað erlendum aðila fjárfestingu hér á landi, njóti íslenskir aðilar ekki sambærilegra réttinda til fjárfestinga í heimaríki erlenda aðilans. Þessi heimild viðskiptaráðherra verður þó vart talin án takmarkana. Í XVII. kafla

laga nr. 32/1978 um hlutafélög er fjallað um erlend hlutafélög. Þar segir (135. gr.) að heimilt sé að veita hlutafélagi, sem á lögheimili og varnarþing erlendis, rétt til að starfa hér á landi að uppfylltum nokkrum ófrávikjanlegum skilyrðum. Eitt þeirra skilyrða er, að íslensk hlutafélög njóti sama réttar í heimalandi erlenda félagsins. Í frumvarpsdrögum um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri á Íslandi segir orðrétt í b-lið 8. töluliðar 4. gr.: "Um rétt hlutafélags sem á heimili erlendis til að starfa hér á landi fer samkvæmt ákvæðum laga um hlutafélög." Í c-lið 8. töluliðar 4. gr. frumvarpsdraganna segir og orðrétt: "Viðskiptaráðherra getur veitt öðrum lögaðilum sem heimili eiga erlendis leyfi til að starfa hér á landi, enda sé þá að því er varðar slíka lögaðila og starfsemi þeirra hér á landi fullnægt sömu skilyrðum og fylgt sömu meginreglum og að því er varðar erlend hlutafélög, sbr. b-lið hér að framan." Eftir verður, að þetta ákvæði taki m.a. til lögaðila á borð við erlend gagnkvæm váttryggingarfélag. Svo að enn sé haldið áfram að vitna til 4. gr. frumvarpsdraganna um fjárfestingu erlendra aðila í atvinnurekstri á Íslandi skal hér tilfært ákvæði úr 5. tölulið greinarinnar, en þar segir: "Samanlögð hlutafjáreign erlendra aðila í íslenskum viðskiptabanka, sem rekinn er af hlutafélagi má á hverjum tíma ekki vera meiri en 25% hlutafjár hlutafélagsbankans. Frá 1. janúar 1992 hækkar framangreint hámark í 50%. Frá 1. janúar 1995 mega erlendir aðilar kaupa hlut í íslenskum hlutafélagsbanka án takmarkana enda njóti íslenskir aðilar eigi lakari réttar í heimaríki viðkomandi aðila." Miðað við þau ákvæði, er hér hafa verið rakin varðandi gagnkvæmni, hljóta að vakna spurningar um skoðun höfunda frumvarpsdraganna í þeim efnum. Þannig virðist t.d. sem höfundar hafi lítt haft í huga áðurgreint ófrávikjanlegt ákvæði um gagnkvæmni í áður nefndri 135 gr. hlutafélagalaga, en af því má ráða, að erlend váttryggingarfélag í hlutafélagsformi verði ekki rekin hér á landi nema íslensk váttryggingarhlutafélög fái sama rétt í heimalandi hins erlenda félags, sbr. 9. gr. laga nr. 50/1978 um váttryggingarstarfsemi þar sem efnislega segir, að hlutafélagalög gildi eins og við geti átt um váttryggingarhlutafélög. Sambærilegt lagaákvæði, um gagnkvæmni er hins vegar ekki til varðandi gagnkvæm váttryggingarfélag, t.d. í lögum um samvinnufélög. Ef hins vegar frumvarpsdrög þau, sem hér eru til umfjöllunar, yrðu að lögum, mætti þó líklega líta svo á, að ekki væri unnt fyrir erlent gagnkvæmt váttryggingarfélag að hefja hér starfsemi nema íslenskir aðilar ættu sama rétt í heimalandi erlenda félagsins. Verður það leitt af c-lið 8. töluliðar 4. gr. frumvarpsdraganna, sem gerir ráð fyrir því, að aðrir erlendir lögaðilar en hlutafélög geti hafið starfsemi hérlendis, en sömu meginreglur skuli þó gilda gagnvart þeim og um erlend hlutafélög. Til að gera langt mál stutt, þá virðist sem frumvarpshöfundar vilji aðallega, að afdráttarlaus gagnkvæmni varðandi erlendar fjárfestingar gildi gagnvart bankastarfsemi, en gagnkvæmni að þessu leyti í öðrum atvinnugreinum skuli frávikjanleg og háð mati ráðherra. Hitt er annað, hvort sem höfundar

hafi gert sér það ljóst eða ekki, að með lögskýringum má komast að þeirri niðurstöðu, að ófrávikjanleg gagnkvæmni gæti og átt við um fleiri rekstraraðila en banka eina. Niðurstaða þessara hugleiðinga er því sú, að nauðsynlegt er að taka af öll tvímæli í þessu máli. Sýnist eðlilegast að það sé gert í hinni almennu löggjöf, sem gilda á um fjárfestingar erlendra aðila í atvinnurekstri á Íslandi. Er þess vegna lagt til, að strax í 3. gr. frumvarpsdraganna, en þar er að finna meginstefnu draganna, verði afdráttarlaust á þessu tekið, og greinin hljóði svo (undirstrikuðu orðin eru viðbót): "Erlendum aðilum er heimilt að fjárfesta í atvinnurekstri hér á landi með þeim takmörkunum, sem í þessum lögum eða sérlögum greinir og að uppfylltum öðrum skilyrðum og að fengnum tilskildum leyfum lögum samkvæmt, enda njóti íslenskir aðilar ekki lakari réttar til fjárfestingar í heimaríki hlutaðeigandi aðila." Jafnframt eru lagðar til eftirfarandi breytingar á ákvæðum frumvarpsdraganna, og leiða þær af ofangreindri breytingartillögu í 3. gr.:

- Að niðurlag 5. töluliðar 4. gr. draganna falli niður, þ.e.a.s. orðin "... enda njóti íslenskir aðilar eigi lakari réttar í heimaríki viðkomandi aðila." Þess í stað hljóði niðurlagsákvæði greinarinnar svo (undirstrikuðu orðin eru viðbót): "Frá 1. janúar 1995 mega erlendir aðilar kaupa hlut í íslenskum hlutafélagsbanka án takmarkana annarra en þeirra, sem af lögum þessum leiðir".
- Að niðurlagsákvæði 9. töluliðar 4. gr. falli niður, þ.e. undirstrikuðu orðin hér á eftir, en 9. töluliður haldi sér að öðru leyti: "Viðskiptaráðherra getur bannað erlendum aðila fjárfestingu í atvinnurekstri hér á landi ef hann hefur verið sviptur réttindum til atvinnurekstrar með dómi í öðru ríki. Sama gildir ef íslenskir aðilar njóta ekki sambærilegra réttinda til fjárfestinga í heima- eða upprunaríki hins erlenda aðila."

Stjórn Sambands íslenskra tryggingafélaga sér ekki ástæðu til að gera frekari athugasemdir við títtnefnd lagafrumvarpsdrög að svo komnu. Þess er þó vænst, að stjórn S.Í.T. fái málefnið aftur til umsagnar, þegar frumvörpin verða lögð fram í endanlegri mynd á Alþingi á komandi hausti.

Með vinsemd og virðingu,
SAMBAND ÍSLENSKRA TRYGGINGAFÉLAGA

Sigmar Ármannsson